

УДК: 631.173:338.43

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-01

Анзін Р.О., аспірант відділу фінансово-кредитної та податкової політики, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна

ORCID ID: 0009-0005-5570-5133

e-mail: Rome-an@ukr.net

Фінансова трансформація аграрних компаній України в процесі здійснення IPO на міжнародних ринках капіталу

Анотація. У статті розглянуто теоретико-наукові засади та практичні положення трансформації аграрних компаній на міжнародних ринках капіталу. Визначено сучасні тенденції фінансової трансформації аграрних компаній України в процесі здійснення IPO та окреслено перспективи мобілізації і маневрування фінансовими активами шляхом зміни інструментів їх розміщення на міжнародних ринках капіталу. Обґрунтовано використання фінансових інструментів для мобілізації та маневрування активами у вигляді здійснення IPO (Initial Public Offering), яке передбачає первинне розміщення корпоративних прав компанії для продажу широкому колу інвесторів. Це відбувається шляхом розміщення акцій компанії на фондовій біржі, внесення їх до реєстру акцій для котирування на торговельному майданчику (лістинг біржі). З позицій комплексного (ефективного) підходу запропоновано авторську інтерпретацію сутності «фінансової трансформації аграрних підприємств на міжнародних ринках капіталу». Представлено вартість лістингу найбільших фондових бірж світу та визначено ТОП-10 бірж за показником ринкової капіталізації. Проаналізовано результати проведення IPO на фондових біржах для ТОП-55 провідних публічних аграрних компаній у поточному періоді. Наведено динаміку зміни індексу WIG-Ukraine для акцій українських аграрних компаній, розміщених на Варшавській біржі в умовах воєнного стану. Проаналізовано тренди зростання і зниження рівня капіталізації фінансових активів провідних публічних аграрних компаній України внаслідок здійснення IPO на міжнародних ринках капіталу. Доведено, що сучасна фінансова трансформація аграрних компаній України на міжнародних ринках капіталу потребує забезпечення високої ліквідності біржових торгів. Це можливе завдяки наданню інвесторам широкого спектра фінансових інструментів, що дозволяє диверсифікувати напрями інвестування та впроваджувати поведінкові стратегії аграрних компаній на ринку. Водночас фондові біржі зможуть ефективно функціонувати в інтересах аграрного бізнесу України лише за умов забезпечення прозорості біржових операцій.

Ключові слова: фінансова трансформація; аграрні компанії; IPO; міжнародні ринки капіталу; фондові біржі; акції; ліквідність; капіталізація.

Anzin Roman, Postgraduate of the Department of Financial, Credit and Tax Policy, National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics», Kyiv, Ukraine

Financial transformation of Ukrainian Agricultural Companies in the Process of Implementing IPOs on International Capital Markets

Abstract. Introduction. This article examines the theoretical, scientific, and practical principles of the transformation of agri-cultural companies on international capital markets. The article identifies current trends in the financial transformation of Ukrainian agricultural companies during the IPO process and outlines prospects for mobilizing and maneuvering financial assets when changing placement instruments on international capital markets.

Purpose. The article aims to establish the theoretical and methodological basis for the financial transformation of agricultural companies on international capital markets. It seeks to identify the primary trends and effective tools for IPOs and determine the potential for mobilizing and managing financial assets through changes in placement instruments on international stock exchanges.

Results. The tools for the financial transformation of agricultural companies, which mobilize and maneuver financial assets in the form of an IPO (Initial Public Offering), are substantiated. An IPO is the initial public offering of a company's corporate rights on international capital markets, where they are sold to a wide range of investors. In other words, it is the placement of a company's shares on a stock exchange by entering them in the register of shares for quotation on the trading floor (exchange listing). From the standpoint of a comprehensive (effective) approach, the author's interpretation of the essence of "financial transformation of agricultural enterprises on international capital markets" is determined. The cost of listing on the world's largest stock exchanges is presented. The Top 10 stock exchanges with the largest market capitalization worldwide are identified. Effective indicators of IPO implementation on stock exchanges for the top 55 public agricultural companies are analyzed in the current period. The dynamics of changes in the WIG-Ukraine Index for Ukrainian public agricultural companies' shares listed on the Warsaw Stock Exchange during martial law are presented. The trend of the increase or decrease in the capitalization level of the financial assets of Ukraine's leading public agricultural companies from IPOs on international capital markets is analyzed.

Conclusions. *It has been proven that Ukrainian agricultural companies require guarantees of high liquidity when trading on stock exchanges in order to achieve a modern financial transformation in international capital markets. This can be achieved by offering investors a wide range of financial instruments, thereby diversifying investment areas and enabling agricultural companies to implement behavioral strategies in the market. At the same time, stock exchanges will only be able to effectively meet the needs of Ukrainian agricultural companies if they are transparent.*

Keywords: *financial transformation; agricultural companies; IPOs; international capital markets; stock ex-changes; stocks; liquidity; capitalization.*

JEL Classification: G1; G3.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку світового співтовариства міжнародні ринки капіталу відіграють важливу роль у забезпеченні сталого економічного розвитку кожної країни. У глобальних фінансових системах ринок капіталу забезпечує аграрні компанії широким спектром інструментів та механізмів управління цінними паперами, зокрема через проведення IPO. Водночас в Україні здійснення IPO аграрними компаніями на ринку капіталу демонструє реверсивну динаміку, починаючи з періоду пандемії COVID-19 та особливо після початку повномасштабного вторгнення країни-агресора.

Негативна економічна ситуація в державі суттєво стримує розвиток українських аграрних компаній, потенціал яких залишається нереалізованим. Доступ до IPO є обмеженим для більшості середніх і навіть великих компаній. Крім того, на українському ринку капіталу відсутній достатній перелік видів корпоративних цінних паперів, здатних задовольнити потреби як вітчизняних емітентів, так і іноземних інвесторів.

Порівняння вітчизняного ринку капіталу з міжнародними показує його надзвичайно вузький функціонал, що визначається обмеженням набором біржових фондових інструментів, низькою ефективністю позабіржового сегменту, значною часткою операцій технічного та маніпулятивного характеру, а також інформаційною асиметрією. Функції акумулювання фінансових ресурсів, управління ризиками та інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності на українському ринку виконуються на незадовільному рівні.

На сьогодні український ринок капіталу переважно обслуговує обіг державних цінних паперів, здебільшого у позабіржовому форматі з роздробленим сегментом.

У сучасних умовах постійних економічних та геополітичних змін проблема фінансової трансформації аграрних компаній набуває особливої актуальності, оскільки їх ринкова вартість залежить від різних і часто непередбачуваних змін попиту на акції. Інфляційні процеси, зокрема у 2022 році, суттєво вплинули на вартість акцій та призвели до тимчасового припинення проведення IPO. Водночас навіть після їх відновлення не відбулося стрімкого зростання рівня капіталізації компаній у корпоративному інвестиційному середовищі.

В умовах дефіциту фінансових інвестицій і посилення конкурентного тиску на внутрішньому ринку капіталу для подальшої активної фінансової трансформації аграрних компаній України постає об'єктивна необхідність виходу на міжнародні ринки капіталу. Адже основним джерелом залучення додаткових фінансових ресурсів стають фондові біржі провідних країн світу, різноманіття інструментів яких надає широкі можливості для вирішення проблеми нестачі власного капіталу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних аспектів розвитку фондового ринку зроблено вітчизняними вченими, зокрема цю проблематику досліджували І. Алексеєнко, С. Лелюк, О. Полтініна [1], О. Лактіонова [11], О. Ляховець [13], В. Белін [4], О. Пластун [18] та багато інших. Проблематикою фінансового розвитку аграрних компаній та удосконаленням практичних аспектів їх функціонування на ринку капіталу в процесі первинного публічного розміщення акцій займалися такі вчені, як М. Арич, І. Дем'яненко [2], М. Кужелєв, С. Стабіас [9], П. Карась, О. Прялков, Л. Сотниченко [8], В. Г. Лаптев, А. В. Білаш [12], Н. Татарин, Н. Бундз, А. Кравчук [19], М. Рубаха [17], Ю. Цимбалюк, С. Власюк [21] та інші.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є оцінка сучасних тенденцій фінансової трансформації аграрних компаній України в процесі здійснення IPO, а також окреслення перспектив мобілізації та маневрування фінансовими активами при зміні інструментів їх розміщення на міжнародних ринках капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існують різноманітні інструменти фінансової трансформації аграрних компаній, одним із яких є мобілізація та маневрування фінансовими активами шляхом здійснення IPO – первинного публічного розміщення корпоративних прав компанії на міжнародних ринках капіталу для продажу широкому колу інвесторів. Це передбачає розміщення акцій компанії на фондовій біржі з внесенням їх до реєстру акцій для котирування на торговельному майданчику (лістинг біржі) [17, с. 238].

Здійснення IPO на міжнародних ринках капіталу надає аграрним компаніям низку переваг порівняно з іншими українськими компаніями, зокрема: підвищення ринкової вартості та ліквідності бізнесу, розширення бізнес-контактів, а також створення

можливостей доступу до залучення капіталу на більш вигідних умовах у майбутньому [17, с. 239].

Аграрні компанії мають можливість обирати біржу для розміщення IPO з урахуванням вартості

розміщення та перспективної ліквідності акцій (табл. 1).

Таблиця 1 Вартість лістингу найбільших фондових бірж світу

Біржа розміщення	Перший лістинговий внесок	Щорічний внесок для підтримання лістингу
Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE)	від \$150 тис. до \$295 тис.	\$0,00113 за акцію або мінімум \$74 тис.
NASDAQ	від \$55 тис. до \$80 тис.	від \$45 тис. до \$81 тис.
Лондонська фондова біржа (LSE)	від 118 тис. GBX	від 11 530 GBX
Біржа Euronext	1 % від номінальної вартості розміщених цінних паперів	0,05 % обсягу угод за період (або 146,45 EUR за акцію)
Варшавська фондова біржа (WSE)	0,03 % (не менше 8 тис. PLN та не більше 96 тис. PLN)	0,02 % обсягу угод (не менше 9 тис. PLN та не більше 70 тис. PLN)

Джерело: сформовано на основі даних [16]

Наприклад, вартість лістингу на Нью-Йоркській фондовій біржі (NYSE) становить від \$150 тис. до \$295 тис., а річна плата може складати \$0,00113 за акцію або мінімум \$74 тис., залежно від обсягу торгів. Для лістингу компанія повинна відповідати певним вимогам, зокрема мати не менше 400 акціонерів, 1,1 млн акцій в обігу, а також ціну акції не нижче \$4. Крім того, компанія повинна бути прибутковою та мати капіталізацію не менше \$40 млн або, в окремих випадках, \$100 млн [16].

Вартість лістингу на фондовій біржі NASDAQ залежить від низки факторів і може бути різною. Загалом вартість «вхідного квитка» на NASDAQ (комісія за розміщення) коливається від \$55 тис. до \$80 тис. Окрім цього, компанія повинна щорічно сплачувати комісії біржі, які становлять від \$45 тис. до \$81 тис. [16].

Вартість лістингу на Лондонській фондовій біржі (LSE) також значно відрізняється залежно від типу компанії та її розмірів. У середньому перший лістинговий внесок становить від 118 тис. GBX, що включає плату за первинне розміщення акцій на торгах, а щорічні комісії для підтримання лістингу – від 11530 GBX. Для великих компаній плата за лістинг може досягати кількох мільйонів фунтів стерлінгів, а для менших – кількох сотень тисяч. LSE пропонує різні варіанти лістингу – від основного ринку (Main Market) до альтернативних, таких як AIM (Alternative Investment Market), які мають відмінні вимоги та вартість [16].

На Варшавській фондовій біржі (WSE) перший лістинговий внесок становить 0,03% (не менше 8 тис. PLN та не більше 96 тис. PLN), а щорічні комісії – 0,02% обсягу угод (не менше 9 тис. PLN та не більше 70 тис. PLN) [16]. Вартість акцій на біржі постійно змінюється залежно від попиту, пропозиції та загальної ситуації на ринку.

Фінансова трансформація аграрної компанії активізується на первинному етапі здійснення IPO відповідно до принципів ESG-концепції з метою

розширення можливостей залучення капіталу, прийняття іноземними інвесторами рішень щодо участі у внутрішньокорпоративній стратегії IPO, підвищення рівня кредитоспроможності та мобілізації додаткових боргових зобов'язань на міжнародних ринках капіталу. Відтак здійснюється імплементація ефективної диверсифікації фінансування інвестиційної діяльності аграрних компаній та підвищується їх гнучкість у процесі акумулювання фінансового капіталу в довгостроковій перспективі.

Рішення про інвестування фінансових ресурсів в акції українських аграрних компаній іноземні портфельні інвестори приймають дистанційно, тому якість інформаційної прозорості за стандартами МСФЗ (міжнародних стандартів фінансової звітності) має вирішальне значення для успішного проведення IPO [20, с. 31].

Сучасна економічна наука не має єдиного підходу до визначення сутності фінансової трансформації аграрних підприємств на міжнародних ринках капіталу як об'єкта пізнання. Тому теоретичне дослідження понятійно-категоріального апарату може здійснюватися у двох аспектах.

По-перше, фінансову трансформацію аграрних підприємств на міжнародних ринках капіталу можна розглядати як економічне явище. У цьому випадку йдеться про реальний функціональний аспект фінансових можливостей компаній на міжнародних ринках капіталу, де здійснюється торгівля фінансовими інструментами. Вона охоплює механізми ціноутворення, ліквідності, обсягів торгівлі та інші параметри, що відображають стан і динаміку забезпечення аграрними компаніями високого рівня корпоративного управління фінансовим капіталом, приведення довгострокової стратегії розвитку у прозорий контекст, гарантування відсутності тіньових схем фінансування та відповідність міжнародним стандартам ведення інвестиційної діяльності [14].

По-друге, фінансову трансформацію аграрних підприємств на міжнародних ринках капіталу можна

розглядати як економічну категорію, що відображає абстрактне поняття її сутності за певними економічними закономірностями, принципами та моделями. При цьому враховуються теоретичні концепції, зокрема ESG-концепція, як теорія ефективного ринку капіталу в інвестиційному середовищі, моделі оцінки ризику та прибутковості, а також інструменти портфельного управління акціями компанії.

Варто зазначити, що О. І. Барановський фінансову трансформацію аграрних підприємств на фондовому ринку або ринку капіталу розглядає як складну і багатогранну систему економічних відносин між учасниками щодо кредитування і співвласності через випуск і обіг цінних паперів [3, с. 47]. З позиції інституційного підходу, В. А. Верба та О. П. Ковальчук визначають фінансову трансформацію аграрних підприємств на ринку капіталу як процес, що реалізується за сукупності спеціалізованих організацій, таких як фондові біржі, та правил поведінки на них, які забезпечують випуск і обіг цінних паперів [5, с. 91]. З позиції регуляторно-відтворювального підходу М. М. Кутузова наголошує, що фінансова трансформація аграрних підприємств на міжнародних ринках капіталу є сферою обігу цінних паперів, що сприяє регулюванню та капіталізації вільних фінансових активів і їх подальшому перерозподілу між різними інвесторами, стимулюючи інвестиційне середовище компаній [10, с. 151].

На нашу думку, акумулювання фінансового капіталу, яке потребує значних витрат часу та початкових вкладень ресурсів аграрної компанії в IPO на міжнародних ринках капіталу, доцільно розглядати з позиції комплексного (ефективного) підходу. Пояснимо свою позицію. Метою здійснення IPO для фінансової трансформації аграрної компанії на міжнародних ринках капіталу ніколи не є залучення фінансових ресурсів виключно для простого відтворення. Оскільки ринкова вартість та ліквідність аграрної компанії на міжнародних ринках капіталу не впливають на показник фінансового лівериджу через неборговий характер фінансування, залучати фінансові ресурси фактично на невизначений період часу компанії вигідно для забезпечення обігу інвестиційного ланцюга. Це змінює структуру фінансового капіталу в інвестиційному середовищі, трансформуючи активи з грошової у матеріальну форму, з матеріальної – у фінансову і навпаки.

Структурно фінансова трансформація аграрної компанії, орієнтована на збільшення вартості акцій, яка визначається у відсотках від обсягу залученого капіталу, залежить від престижності біржі розміщення та залучених до процедури IPO андерайтерів, які забезпечують задоволення потреб компанії щодо перетворення фінансових інструментів у прибутковий корпоративний бізнес. Це означає, що потенціал фінансових можливостей аграрної компанії має ґрунтуватися на аналізі та прогнозуванні потреби в

емісії цінних паперів, номінованих виключно в національній валюті тієї країни, фондова біржа якої відповідає цим потребам, забезпечує залучення капіталу для підвищення фінансової спроможності, створює оптимальні інвестиційні можливості для максимально вигідного розміщення коштів на торговельному майданчику фондової біржі та збільшення ліквідності фінансових активів.

Пріоритетність вибору аграрною компанією фінансового інструменту зводиться до: якісних характеристик потоку фінансового капіталу відповідно до потреб компанії; акумулювання власного капіталу за рахунок скорочення обсягу залучених ресурсів і, як наслідок, зменшення витрат на обслуговування боргових зобов'язань (зокрема, виплат інвестору номінальної вартості акцій у визначений строк із урахуванням регулярних процентних платежів) та підвищення ліквідності [18, с. 45].

Таким чином, IPO забезпечує фінансову трансформацію аграрної компанії, є результатом ефективного корпоративного управління залученим капіталом на біржовому майданчику і, водночас, представляє собою частку власності компанії, що надає право на певний відсоток прибутку у вигляді дивідендів від обігу акцій.

З позиції комплексного (ефективного) підходу запропоновано авторську інтерпретацію сутності «фінансової трансформації аграрних підприємств на міжнародних ринках капіталу» – як процесу глибоких змін у фінансовій системі аграрних компаній, спрямованих на адаптацію до вимог фондової біржі, де здійснюється IPO, без залучення боргового фінансування активів у матеріальній чи нематеріальній формі. Це дає змогу створювати нову вартість акцій (фінансових активів), підвищувати їх економічну цінність на невизначений період шляхом забезпечення прозорості операцій зі стандартизації фінансових інструментів на фондовій біржі, формування їх ліквідності, підвищення впізнаваності бренду аграрної компанії серед зарубіжних інвесторів, зростання кредитного рейтингу та рівня кредитоспроможності для мобілізації додаткового обсягу боргового капіталу на міжнародному фінансовому ринку з метою ефективної диверсифікації джерел фінансового капіталу та підвищення гнучкості процесу його акумулювання в довгостроковій перспективі.

Процедурні технології первинного публічного розміщення акцій аграрними компаніями України на фондових біржах залежать від вдосконалення параметрів ефективного корпоративного управління цінними паперами, які мають бути впроваджені будь-якою компанією, що прагне розвивати власні джерела фінансування, інвестуючи ресурси в безперервний процес розвитку. За обсягами фінансування корпоративного сектору IPO є порівнюваним із банківським кредитуванням. Однак обсяг коштів, які можуть залучити на ринку капіталу порівняно

невеликі аграрні компанії, завжди обмежений. Власних коштів, навіть за високої рентабельності бізнесу, як правило, недостатньо. Для забезпечення конкурентоспроможності компанії потребують постійних інвестицій у розвиток.

У багатьох економічно розвинених країнах аграрні компанії розглядають IPO на фондових біржах як більш привабливу альтернативу залученню банківських кредитів. Це пояснюється тим, що ринок капіталу має вагоме макроекономічне значення для створення фінансових умов оновлення виробничих можливостей компаній, сприяє реалізації національних економічних інтересів, підвищує конкурентоспроможність економіки шляхом

акумулювання та перерозподілу інвестиційних ресурсів і формування ринкової вартості компаній [17].

Фондові біржі як ключовий елемент міжнародних ринків капіталу перебувають у постійній динаміці. Сучасні умови характеризуються високою волатильністю, але водночас і значним потенціалом для розвитку. Тренди на міжнародних ринках капіталу визначаються глобальними економічними процесами та швидкістю інтеграції цифрових технологій у фондову торгівлю. Ринкова капіталізація Топ-10 фондових бірж світу, як показано в табл. 2 і на рис. 1, демонструє динаміку змін їхньої стійкості протягом 2022 р. порівняно з 2018 р.

Таблиця 2 Топ-10 фондових бірж світу за обсягом ринкової капіталізації у 2018 та 2022 рр.

Ринок капіталу	Місце в рейтингу	Біржа	Обсяг капіталізації, \$ млрд			Кількість компаній, що розміщують свої цінні папери
			2018	2022	Зміна (+/-)	
Американський	1	New York Stock Exchange	19573	26232	+6659	2450
	2	NASDAQ	7779	19060	+11281	3094
	9	Toronto Stock Exchange	2134	2608	+474	1586
Азіатсько-Тихоокеанський	3	Shanghai Stock Exchange	4367	6975	++2608	1079
	4	Tokyo Stock Exchange	5145	6718	+1573	2316
	5	Hong Kong Stock Exchange	3168	6130	+2962	1893
	7	Shenzhen Stock Exchange	3423	5238	+1815	1479
Європа, Африка, Близький Схід	6	Euronext	4393	5444	+1051	1359
	8	London Stock Exchange	3935	4045	+110	3115
	10	Frankfurt Stock Exchange	2262	2284	+22	3840

Джерело: побудовано на основі даних [23; 24]

У 2022 році Топ-10 фондових бірж світу з найбільшою капіталізацією формують домінуючі фінансові центри та ключові платформи для міжнародного інвестування. Перше місце посідає New York Stock Exchange (NYSE) з обсягом капіталізації \$26232 млрд, що підкреслює її вагоме значення та вплив на світову фінансову систему. Другу позицію займає NASDAQ, який демонструє стабільне зростання обсягів капіталізації впродовж аналізованого періоду [23; 24].

На третій сходинці рейтингу перебуває Shanghai Stock Exchange, що підтверджує стрімкий розвиток фінансового ринку Китаю та посилення його ролі у глобальній економіці. Серед азіатсько-тихоокеанських

ринків капіталу суттєве значення мають також Tokyo Stock Exchange і Hong Kong Stock Exchange, які займають четверте та п'яте місця відповідно. Ці фондові майданчики є провідними платформами для залучення капіталу в регіоні та сприяють активному інвестуванню в економіку країн Азії [23; 24].

На європейських, африканських та близькосхідних ринках капіталу важливе місце посідають London Stock Exchange, Euronext і Frankfurt Stock Exchange, які відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності регіону, інтеграції європейських ринків капіталу та їх взаємодії зі світовою фінансовою системою [23; 24].

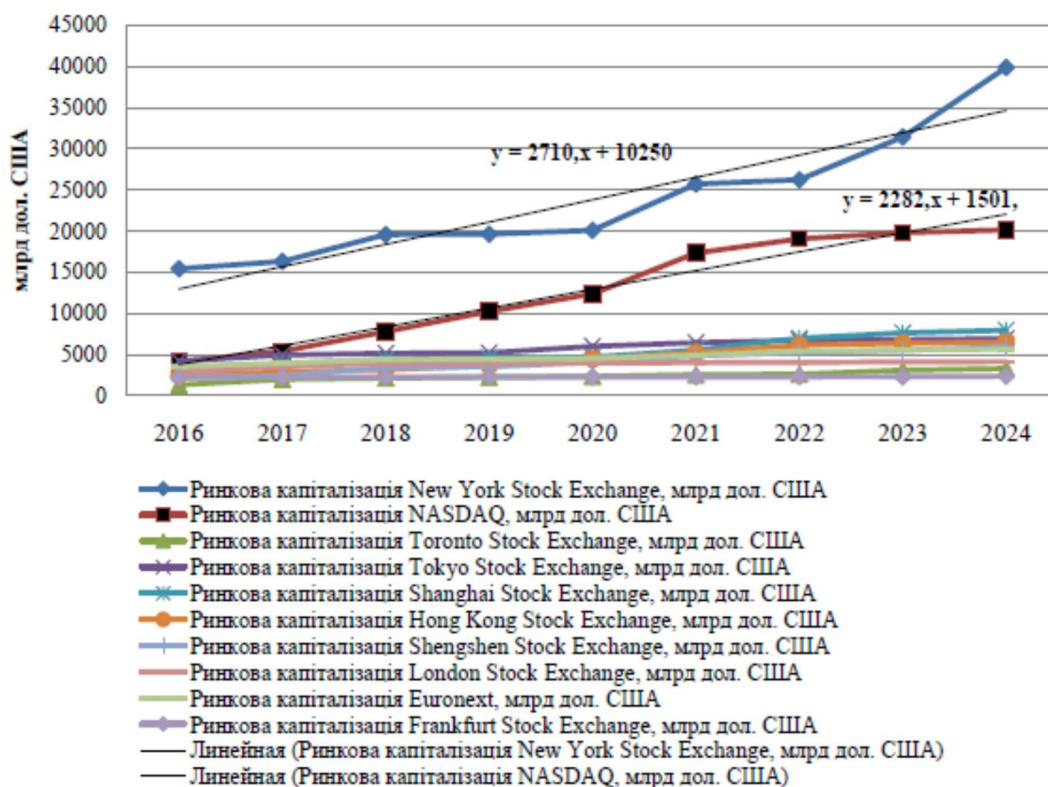

Рисунок 1 - Ринкова капіталізація Топ-10 світових фондових бірж за 2016-2024 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі [10]

Аналіз ринкової капіталізації фондових бірж дозволяє визначити основні фінансові центри та тенденції розвитку ринків капіталу. Однак, не менш важливим є аналіз ринкової капіталізації безпосередньо компаній, що формують основу біржового ринку. Зокрема, динаміка ринкової капіталізації провідних компаній світу дозволяє оцінити загальний інвестиційний клімат та фінансову стійкість корпоративного сектора.

Протягом 2016-2024 рр. ринкова капіталізація Топ-100 компаній світу демонструє значне зростання. У 2016 р. цей показник становив \$15415 млрд, у 2017 р. збільшився на 12,2% – до \$17298 млрд. У 2021 р. порівняно з 2016 р. капіталізація зросла більш ніж удвічі. За період 2022-2024 рр. ринкова капіталізація Топ-100 компаній щодо рівня 2021 р. зросла ще на \$8166 млрд, або на 25,8%, що відображає корекцію стрімкого зростання фондових бірж на ринку капіталу [23; 24].

У 2024 р. тенденції діяльності Топ-55 провідних публічних аграрних компаній світу за обсягом прибутку від здійснення IPO на фондових біржах відзначалися значними коливаннями. Це було

зумовлено як посиленням традиційних детермінант впливу (економічних, правових, політичних), так і суттєвим впливом цифрових та форс-мажорних чинників (пандемія, війна), що фактично змінило парадигму їх ефективності та фінансової стабільності розвитку (табл. 3).

Протягом 2016-2021 років фондові біржі функціонували в динамічному тренді. Однак у лютому 2022 року екстремальні умови, спричинені вторгненням країни-агресора в Україну, викликали розлад не лише всередині країни, а й на міжнародній арені, що призвело до зміни інвестиційних ланцюгів і викликало динамічні сплески на ринку капіталу. Це, у свою чергу, вплинуло на фінансову спроможність аграрних компаній на міжнародних ринках капіталу.

Для підтримки великого українського агробізнесу Варшавська фондова біржа створила спеціальний індекс WIG-Ukraine, який об'єднує 10 аграрних компаній, що торгуються на цій платформі. Переважно це аграрні холдинги та виробники продовольства, зокрема Kernel, Astarta, IMC, Ovostar Union, KSG Agro.

Таблиця 3 Результативні індикатори від здійснення IPO на фондових біржах для ТОП-55 провідних публічних аграрних компаній в 2024 р.

Аграрна компанія	Країна	Ринкова капіталізація, млрд дол. США	Ринкова ціна акції, дол. США	Прибуток, млрд дол. США	Дохід від IPO, млрд дол. США	Коефіцієнт РЕ (ринкова ціна акції/ річний прибуток)	Дивіденди, %	Операційна маржа, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Corveta	USA	48,03	70,41	1,80	16,83	42,9	0,95	10,72
Olam	Singapore	2,61	0,69	0,96	24,27	14,3	6,76	0,35
The Andersons	USA	1,19	34,97	0,22	11,19	10,9	2,22	1,78
AGCO	USA	7,56	101,42	-0,00048	10,78	-13,1	1,13	-3,71
Golden Agri-Resources	Singapore	2,36	0,19	0,26	6,43	-23,9	3,36	0,00
Kuala Lumpur Kepong	Malaysia	5,35	4,81	0,27	5,03	41,3	2,96	5,49
Sime Darby Plantation	Malaysia	7,62	1,10	0,81	4,59	13,2	3,52	17,68
GrainCorp	Australia	1,06	4,80	56,94	4,49	6,69	3,24	1,26
Cal-Maine Foods	USA	4,63	95,52	1,28	3,79	4,55	7,04	33,69
Tingo Group	USA	0,16	0,69	0,48	2,52	0,3966	0,00	19,03
Tessenderlo Group	Belgium	1,82	30,38	-0,056	2,36	-17,5	2,81	1,76
Nufarm	Australia	0,58	1,52	-0,0312	2,31	-150,0	0,00	-1,35
KWS	Germany	2,14	64,95	0,24	1,79	3,23	1,75	13,45
Lavoro	Brazil	1,91	12,37	-0,00016	1,77	-2,15	0,00	-8,82
Alamo Group	USA	2,43	201,74	0,16	1,59	20,9	0,56	9,18
QL Resources	Malaysia	3,95	1,08	0,16	1,55	36,3	0,55	10,49
Adecoagro	Luxembourg	0,94	9,47	0,10	1,51	6,59	1,83	7,15
Astra Agro Lestari	Indonesia	0,70	0,36	0,12	1,49	9,42	4,53	8,22
DCM Shriram	India	1,91	12,37	0,12	1,41	24,4	0,78	8,55
Escorts Kubota	India			0,17	1,20	30,8	0,80	14,19
Ag Growth International	Canada	0,53	28,38	-0,0173	0,98	-196,0	1,54	-1,86
Wynnstay Group	UK	0,10	455,92	5,30	0,79	>1000	0,05	0,00
Tanmiah Food Company	S. Arabia	0,51	25,94	44,15	0,68	22,5	1,95	6,45
Vital Farms	USA	1,47	33,14	66,14	0,62	28,6	0,00	10,65
Bayer Crop Science	India	2,98	66,50	77,14	0,59	48,2	2,21	12,88
Sakata Seed	Japan			0,14	0,58	13,4	0,90	25,44
American Vanguard	USA	0,12	4,47	-0,0353	0,55	-3,43	0,68	-6,37
Sipef	Belgium	0,74	71,19	97,46	0,44	11,3	3,20	0,00
Bioceres Crop Solutions	Argentina	0,31	5,16	-0,00436	0,40	229,0	0,00	0,00

Джерело: побудовано на основі даних [25]

Зазначимо, що індекс WIG-Ukraine, до складу якого входять акції українських аграрних компаній, представлених на Варшавській біржі, інтенсивно

зростає у 2024 році. Це свідчить про довіру іноземних інвесторів до великого аграрного бізнесу України та вдалий час для інвестицій у нього (див. табл. 4).

Таблиця 4 Динаміка індексу WIG-Ukraine та цін акцій українських публічних аграрних компаній на майданчику Варшавської фондової біржі у 2022–2024 рр.

Компанія	Ціна акцій	Зміна ціни з лютого 2022 р., %	Зміна ціни за січень 2024 р., %	Зміна ціни за грудень 2024 р., %
MC	9,38 PLN	-62,3	+3,3	+15,6
Kernel Holding	11,6 PLN	-78,6	+26,8	+14,6
KSG Agro	1,75 PLN	-42,6	+7,7	+12,6
WIG Ukraine	218,01 PLN	-62,0	+2,8	+8,6
MHP	3,55 GBX	-43,7	+15,6	+6,6
Astarta	28,05 PLN	-17,6	-2,26	+5,25
Ovostar Union	69,8 PLN	+22,5	-3,7	-0,3
WIG 20	2442 PLN	+14,0	+4,26	-4,4

Джерело: сформовано за даними [3]

Другим серед майданчиків, де представлені українські аграрні компанії, є Лондонська фондова біржа, яку для проведення IPO обрав найбільший виробник курятини в країні – компанія MHP. Вихід на міжнародні ринки капіталу дозволив аграрним компаніям залучати некредитні фінансові ресурси та спрямовувати їх на розширення земельного банку і розвиток виробничих потужностей. Так, компанія Kernel у 2007-2008 роках розмістила акції на суму близько 300 млн дол. США.

Разом з тим, для інвесторів українські аграрні компанії залишаються ризикованими активами на ринку капіталу, особливо це стало відчутним у період воєнного конфлікту 2022-2025 рр., що супроводжується загрозою втрати фінансових активів та зниженням їх ринкової вартості. Найяскравіше цю

тенденцію демонструє індекс WIG-Ukraine, який нині торгується приблизно втричі дешевше, ніж у 2013 році.

Перший різкий обвал індексу відбувся у 2014 році – після окупації Криму та початку бойових дій на Донбасі. Попри це, українські аграрні компанії змогли адаптуватися до нових умов, і в 2021 році, на тлі низьких ключових ставок провідних центробанків, WIG-Ukraine оновив історичний максимум. Водночас повномасштабне вторгнення в 2022 році спровокувало чергове падіння індексу.

Хоча WIG-Ukraine так і не досягнув довоєнних показників, у 2024 році він продемонстрував відносну стабільність: за підсумками грудня індекс зріс на 8,6% (рис. 2).

Рисунок 2 – Динаміка індексу WIG-Ukraine та цін акцій публічних аграрних компаній України за 2021–2025 рр.

Джерело: побудовано на основі даних [27]

Основний внесок у зростання індексу забезпечили декілька аграрних гігантів: «ІМС», «Kernel» та «KSG Agro». Для порівняння зазначимо, що ключовий індекс американського ринку S&P 500 за цей самий період додав лише 2,3%, тобто темпи його зростання майже вчетверо нижчі, ніж в українського. Крім того, головний індекс Варшавської біржі WIG 20 (до нього входять найбільші публічні компанії країни) за цей же період знизився на 4,4% [27].

Найбільше зростання капіталізації акцій у січні 2024 р. (на 15,6%) зафіксовано в аграрній компанії «ІМС», яка спеціалізується на вирощуванні та зберіганні кукурудзи, пшениці, соняшнику, а також виробництві молочної продукції. Її земельний банк становить 120 тис. га, а дохід за акціями зріс у 2023 р. на 41%. Водночас компанія залишається збитковою, навіть попри скорочення фінансових втрат із \$4,1 млн до \$3,8 млн.

Натомість акції аграрної компанії «KSG Agro» у грудні 2024 р. зросли на 12,6%, однак ця динаміка не дозволила збільшити дохід від фінансового капіталу, який порівняно з початком 2024 р. знизився на 2% і становить понад \$5 млн, а прибуток скоротився на 37%, до \$960 тис.

Окремо варто розглянути ситуацію з агрогігантом «Kernel», який у грудні 2024 р. викупив частину власних акцій, що призвело до їх зростання на 14,6% [27].

Стрімке зростання акцій українських аграрних компаній зумовлене сукупністю чинників. Перший – асиметричність інформації щодо волатильності цін на акції, які фактично на міжнародних ринках капіталу досягли мінімуму. Іноземні інвестори переконані, що після завершення війни їх котирування повернуться на довоєнний рівень. Водночас зниження збитків або отримання прибутків в операційному періоді підштовхує аграрні компанії до викупу власних акцій, що провокує інвесторів позбуватися ненадійних активів та виходити з ринку.

Другий чинник – низька ліквідність. Обсяги торгів акціями українських аграрних компаній залишаються невисокими, що посилює волатильність: кілька значних угод можуть різко змінити котирування в будь-який бік. Наприклад, упродовж травня 2024 р. компанія «Kernel» стримала падіння ціни на акції, обмеживши його 9%. Такі цінові коливання є «біржовим шумом», пов'язаним із низькою ліквідністю цих активів на Варшавській біржі, що призводить до високої безпідставної волатильності.

На міжнародних ринках капіталу акції українських аграрних компаній сприймаються як ризикований інструмент. До чергового падіння може призвести будь-який із численних чинників – погіршення ситуації воєнного стану в країні, ускладнення експорту, нижча від очікуваної врожайність або зниження світових цін на зерно.

Водночас іноземні інвестори розраховують, що основні загрози оминуть аграрний сектор. Але залишається фактор компанії «Kernel», яка щороку впливає на котирування акцій усіх українських компаній. Наразі зростання українських акцій є тимчасовим явищем, адже відсутній стійкий фундамент для стабільного подорожчання. У такій ситуації ризики залишаються надзвичайно високими.

Так, у квітні 2025 р. індекс WIG-Ukraine знизився на 3,36%, а на початку травня – ще на 6,88%, до 531,24 пунктів на тлі посилення песимізму щодо швидкого завершення війни та досягнення миру в Україні [27].

Варто нагадати, що індекс WIG-Ukraine у перший день повномасштабного вторгнення, 24 лютого 2022 р., впав із 574,37 пунктів до 361,98 пунктів, а в травні 2022 р. опустився нижче 200 пунктів. Восени 2022 р. він зріс приблизно з 240 до 350 пунктів, а з лютого 2024 р. – на тлі новин про початок мирних переговорів – підскочив до 640-650 пунктів. Однак із втратою оптимізму щодо швидкого врегулювання конфлікту до початку квітня 2025 р. знову знизився до 508,45 пунктів (рис. 3).

Рисунок 3 – Волатильність цін акцій українських публічних аграрних компаній за даними індексу WIG-Ukraine у лютому-червні 2025 р.

Джерело: побудовано на основі даних [27]

Згідно з даними WSE, курс акцій найбільшого в країні виробника цукру – компанії «Astarta» – знизився на 7,76%, аграрних компаній «IMC» та «Agroton», земельні фонди яких розташовані на лінії бойових дій, – на 3,30% і 7,48% відповідно, компанії «Milkiland» – на 2,28%, а «KSG-Agro» – на 0,32%. Водночас акції найбільшого українського виробника олії – компанії

«Kernel», яка не входить до складу індексу через низький рівень free-float, зросли в ціні на 1,54% [27].

Волатильність акцій аграрних компаній України на WSE станом на кінець травня 2025 р. була суттєво вищою за загальну динаміку Варшавського ринку капіталу: індекс WIG знизився за день на 0,95%, а WIG40 – на 0,22%. На тлі прогнозів щодо покращення стосунків України зі США та оголошення про

тимчасове припинення вогню індекс WIG-Ukraine піднявся до 590 пунктів. Після повідомлень про плани переговорів у Стамбулі та ймовірне довгострокове припинення вогню, індекс зріс до 625 пунктів, після чого почав знижуватися разом із погіршенням настроїв стосовно перспектив швидкого завершення війни [27].

У більшості аграрних компаній України за травень 2025 р. спостерігалось зниження капіталізації (рис. 4-7).

Капіталізація фінансових активів зменшилася в таких компаній: «МХП» – з 533,75 млн EUR до 509,23 млн EUR (-4,5%); «Kernel» – з 373,58 млн EUR до 354,53 млн EUR (-5,1%) (рис. 4); «Agroton» – з 27,04 млн EUR до 26,33 млн EUR (-2,6%); «Astarta-Kyiv» – з 356,46 млн EUR до 343,26 млн EUR (-3,7%) (рис. 5); «Agrogeneration» – з 2,74 млн EUR до 2,63 млн EUR (-4,0%); «Milkiland» – з 16,12 млн EUR до 14,87 млн EUR (-7,7%) (рис. 6); «Agroliga» – з 10,18 млн EUR до 9,93 млн EUR (-2,4%) (рис. 7).

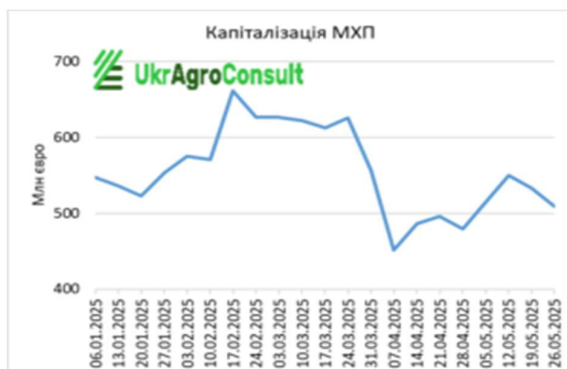

Рисунок 4 – Тренд зниження капіталізації фінансових активів у компаніях «МХП» та «Kernel» після здійснення IPO на міжнародних ринках капіталу упродовж 6 місяців 2025 р., млн EUR

Джерело: побудовано на основі даних [7]

Рисунок 5 – Тренд зниження капіталізації фінансових активів у компаніях «Агродженерейшн» та «Астарт-Київ» після здійснення IPO на міжнародних ринках капіталу упродовж 6 місяців 2025 р., млн EUR

Джерело: побудовано на основі даних [7]

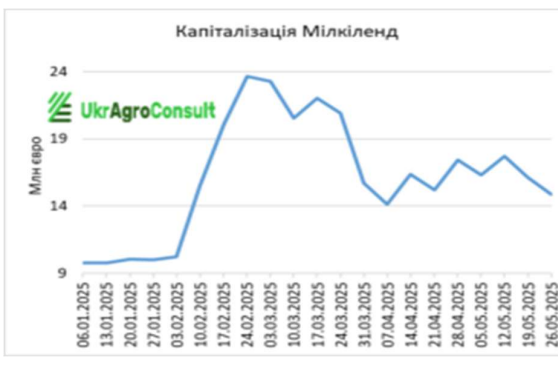

Рисунок 6 – Тренд зниження рівня капіталізації фінансових активів компаній «Агродженерейшн» та «Мілкленд» після здійснення IPO на міжнародних ринках капіталу упродовж 6 місяців 2025 р., млн EUR

Джерело: побудовано на основі даних [7]

Рисунок 7 – Тренд зниження рівня капіталізації фінансових активів компанії «Агроліга» після здійснення IPO на міжнародних ринках капіталу упродовж 6 місяців 2025 р., млн EUR

Джерело: побудовано на основі даних [7]

Капіталізація фінансових активів зросла в компанії «ІМС» на 1,4%, або з 220,94 млн. EUR до 224,09 млн.

EUR, у «KSG Agro» – на 0,4%, або з 10,85 млн. EUR до 10,90 млн. EUR, (рис. 8).

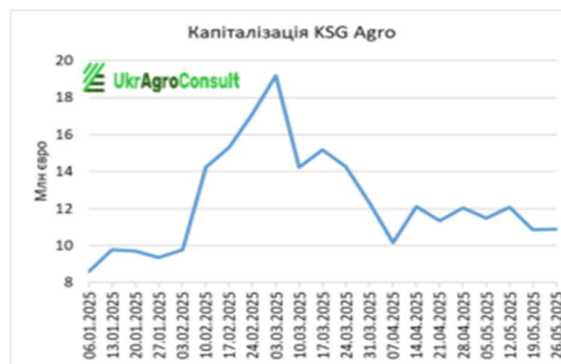
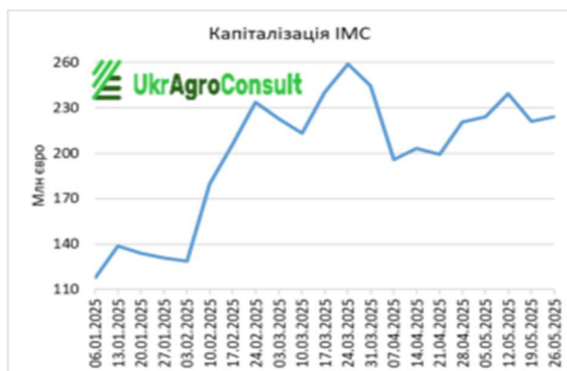

Рисунок 8 – Тренд зростання капіталізації фінансових активів у компаніях «ІМС» та «KSG Agro» після здійснення IPO на міжнародних ринках капіталу упродовж 6 місяців 2025 р., млн EUR

Джерело: побудовано на основі даних [7]

Таким чином, можемо стверджувати, що широке використання IPO як методу залучення фінансування вітчизняними емітентами дає змогу залучати значні обсяги прямих інвестицій у реальний сектор економіки України. Попри те, що публічне розміщення корпоративних прав аграрних компаній України на міжнародних ринках капіталу поки що не є надійним методом мобілізації фінансових активів в період воєнного стану в країні, доступ вітчизняного агробізнесу до фондових бірж може стати фактором фундаментальної конкурентної переваги для української економіки в повоєнний період.

Сучасна фінансова трансформація аграрних компаній України на міжнародних ринках капіталу вимагає гарантій високої ліквідності торгів на біржових майданчиках. Це може забезпечуватися шляхом надання інвесторам широкого спектру фінансових інструментів і таким чином диверсифікувати напрями інвестування для

впровадження поведінкових стратегій аграрних компаній на ринку. При цьому фондові біржі зможуть ефективно функціонувати для потреб аграрних компаній України лише за умови прозорості біржових операцій.

Розв'язати ці питання можливо шляхом розробки відповідних інформаційних програм для опрацювання масивів даних, що надходять від емітентів; аналізу та систематизації інформаційних повідомлень про ринок цінних паперів відповідно до напрямків їх надходження; поширення через Інтернет інформаційних показників тощо. Такі підходи створять умови для систематизації даних про стан і розвиток ринку капіталу, що в кінцевому підсумку забезпечить адекватність та релевантність обробки великого масиву даних за допомогою цифрових технологій, зокрема блокчейну та фінтеху. Це дозволить популяризувати використання цих інструментів, тобто визначити механізми їх широкого застосування,

особливо задля хеджування ризиків від здійснення IPO та проведення НКЦПФР превентивних дій щодо недопущення шахрайських схем на ринку корпоративних прав на акції, урізноманітнення підходів до процедури їх випуску відповідно до рівня емісійної активності аграрних компаній, а також запровадження дієвих механізмів емісії цінних паперів.

Висновки. Таким чином, сучасна тенденція фінансової трансформації аграрних компаній України на міжнародних ринках капіталу супроводжується розширенням біржових інструментів та розвитком технологій біржової торгівлі. Проте українським компаніям корпоративного агробізнесу, які вже вклали інвестиції у збільшення фінансових активів та акціонерного капіталу, доцільніше дочекатися завершення війни для продажу акцій. Адже приплив ліквідності на вітчизняний ринок капіталу відбуватиметься переважно за рахунок іноземних інвесторів, які активно займатимуться придбанням відносно дешевих активів вітчизняних компаній через їхній низький рівень капіталізації акцій на фондових біржах. Викуп інвесторами акцій, здійснених в процедурі IPO українськими аграрними компаніями, з часом може спровокувати інтенсивний відтік капіталу за кордон і призвести до значних ризиків втрати ліквідності.

На теперішній час можливості виведення українського ринку капіталу для інвестування емітентами обмежені, оскільки біржові майданчики майже паралізовані через постійні військові виклики. Очевидно, що високі ризики й надалі визначатимуть динаміку не лише українського, а й міжнародного ринку капіталу. Тому аграрним компаніям для виходу з фінансової рецесії вкрай важливо поступово розширювати можливості на світових фондових біржах, що мають нові альтернативні джерела отримання доходу: монетизацію необроблених транзакційних каналів та аналітичних моделей; платформи хостингу додатків для фінтеху та інших учасників екосистеми; наявність невеликого сегменту бірж, які надають лістингові послуги для малих компаній та мають прямий доступ до міжнародних ринків капіталу, орієнтованих на певні сегменти клієнтів; удосконалення та автоматизацію елементів керування (автоматизований операційний контроль, що підтримується сучасними інформаційними панелями, які дозволяють своєчасно виявляти та знижувати ризики); а також перепрофілювання продуктів нового покоління на корпоративного клієнта (фокус на цифровий лістинг, торгівлю та інструменти, цифровізацію фізичних активів за допомогою токенизації).

Література:

1. Алексеев І. І., Лелюк С. В., Полтініна О. П. Стабільність фінансового ринку як ключовий важіль економічного розвитку держави. Науковий погляд: економіка та управління. 2021. № 3(73). С. 58-64.
2. Арич М. І., Дем'яненко І. В. Сучасний стан, ризики та перспективи торгівлі цінними паперами в Україні. Наукові праці НУХТ. 2022. Т. 28. №3. С. 32-43.
3. Барановський О. І. Регулювання фондового ринку: зарубіжний досвід та уроки для України. Київ : Інститут економічних досліджень, 2017. 102 с.
4. Белін В.С. Стратегічні напрямки розвитку фінансового ринку України в умовах деглобалізації. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2024. Вип. 42. С. 253-261.
5. Верба В. А., Ковальчук О. П. Тенденції розвитку фондового ринку України у контексті світових тенденцій. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2019. №56(2). С. 89-97.
6. Водолазська О. А., Колеснік С. В. Розвиток фондових бірж в Україні: тенденції, проблеми та перспективи. Інвестиції: практика та досвід. 2025. №1. С. 113-119.
7. У більшості агрохолдингів спостерігалось зниження капіталізації з 19 по 26 травня. УкрАгроКонсалт. 2025. URL: <https://ukragroconsult.com/news/u-bilyshosti-agroholdyngiv-sposterigalosy-znyzhennya-kapitalizaciyi-z-19-po-26-travnnya/>.
8. Карась П. М., Прямок О. Ю., Сотниченко Л. Л. Цінні папери в системі корпоративного управління. Львів : Новий Світ-2000, 2007. 164 с.
9. Кужелев М. О., Стабіас С. М. Пріоритети розвитку ринку корпоративних цінних паперів в Україні. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 176 с.
10. Кутузова М. М. Проблеми формування та регулювання фондового ринку України. Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича. 2015. №750. С. 107-111.
11. Лактіонова О. А. Методичний підхід до оцінки гнучкості фінансового ринку в умовах циклічного розвитку економіки. Проблеми економіки. 2014. №4. С. 439-454.
12. Лаптев В. Г., Білаш А. В. Особливості розміщення корпоративних цінних паперів в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №23. С. 55-60.
13. Ляховець О. О. Динаміка капіталізації українського фондового ринку. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Економіка. 2012. №189(177). С. 31-34.
14. Мартін Дж. Дж. Фондовий ринок: основи та тенденції. Наукова думка. 2019. №2. С.17-21.
15. Зростання акцій українських компаній в 4 рази випереджає S&P 500: чи варто їх купувати зараз. ТОВ Мінфінмедіа. 2024. URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/rist-akciy-ukrayinskih-kompaniy-v-4-razi-viperedzhae-sp-500/>.
16. Найбільші фондові біржі світу: де вони розташовані, і як із ними заробляють. Товариство з обмеженою відповідальністю «Файненс.юа». 2023. URL: https://finance.ua/ua/goodtoknow/fondovi-birzhi#headline_2.

17. Пілявоз Т. М., Глущенко Л. Д., Коваль Н. О. Сучасний стан ринку корпоративних цінних паперів в Україні. Економіка та суспільство. 2023. №51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-56>.
18. Пластун О. Л. Особливості впливу фундаментальних факторів на динаміку цін на фінансових ринках. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. №39. С. 158-170.
19. Рубаха М. В. Первинне публічне розміщення акцій на міжнародному фондовому ринку як метод залучення фінансування вітчизняними суб'єктами господарювання. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. №21(12). С. 238-245.
20. Свірський В. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади. Світ фінансів. 2007. №4(13). С. 43-51.
21. Татарин Н. Б., Бундз Н. Б., Кравчук А. С. Фондовий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. Молодий вчений. 2021. №3(91). С. 379-383.
22. Шапран Н. Розміщення акцій українських компаній за кордоном: сучасні реалії. Цінні папери України. 2010. №28(622). С. 30-31.
23. Цимбалюк Ю. А., Власюк С. А. Тенденції розвитку фондового ринку України. Економіка харчової промисловості. 2023. №15(3). С. 56-64.
24. Das S. Digital transformation in securities and capital markets. Wipro. URL: <https://www.wipro.com/capital-markets/digital-transformation-in-securities-and-capital-markets/>.
25. Global ranking of the top 100 public companies by market capitalization. 2023. URL: <https://www.pwc.co.uk/audit/assets/pdf/global-100/global-top-100-companies-2023.pdf>
26. Global Top 100 companies – by market capitalisation (as at 31 March 2024). PwC. 2024. URL: <https://www.pwc.co.uk/audit/assets/pdf/global-100/global-top-100-companies-2024.pdf>
27. Largest agriculture companies by market cap. CompaniesMarketCap. 2025. URL: <https://companiesmarketcap.com/agriculture/largest-companies-by-market-cap/>.
28. Larkin M. Stock Market Forecast 2023: Challenges Abound For Dow Jones, But Stock Pickers Can Shine. Investor's Business Daily. 2023. URL: <https://www.investors.com/news/stock-market-forecast-2023-challenges-abound-for-sp500-dow-jones-stock-pickers-can-shine/>.
29. WIG Ukraine (WIGUA). Investing.com. 2025. URL: <https://uk.investing.com/indices/wig-ukraine>.

References:

1. Alekseenko, I. I., Lelyuk, S. V., Poltina, O. P. (2021). Financial market stability as a key lever of the state's economic development. Scientific view: economics and management, 3(73), 58-64.
2. Arych, M. I., Demyanenko, I. V. (2022). Current state, risks and prospects of securities trading in Ukraine. Scientific works National University of Food Technologies, 28(3), 32-43.
3. Baranovsky, O. I. (2017). Rehuliuvannya fondovoho rynku: zarubizhnyi dosvid ta uroky dlia Ukrainy. Kyiv: Institute of Economic Research.
4. Belin, V. S. (2024). Strategic directions of development of the financial market of Ukraine in the conditions of deglobalization. Scientific Notes of Lviv University of Business and Law, 42, 253-261.
5. Verba, V. A., Kovalchuk, O. P. (2019). Trends in the Development of the Stock Market of Ukraine in the Context of Global Trends. Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, 56(2), 89-97.
6. Vodolazska, O. A., Kolesnik, S. V. (2025). Development of Stock Exchanges in Ukraine: Trends, Problems and Prospects. Investments: Practice and Experience, 1, 113-119.
7. UkrAgroConsult. (2025). Most agroholdings experienced a decrease in market capitalization from May 19 to May 26. <https://ukragroconsult.com/news/u-bilyshosti-agroholdyngiv-sposterigalosy-znyzhennya-kapitalizaciyi-z-19-po-26-travnya/>.
8. Karas, P. M., Pryamkov, O. Yu., Sotnychenko, L. L. (2007). Tsinni papery v systemi korporatyvnoho upravlinnia. Lviv : Novyi Svit-2000.
9. Kuzhelyev, M. O., Stabias, S. M. (2020). Priorytety rozvytku rynku korporatyvnykh tsinnykh paperyv v Ukraini. Kyiv : «Center for Educational Literature».
10. Kutuzova, M. M. (2015). Problems of formation and regulation of the stock market of Ukraine. Scientific Bulletin of the Yu. Fedkovycha Chernivtsi National University, 750, 107-111.
11. Laktionova, O. A. (2014). Methodological approach to assessing the flexibility of the financial market in the conditions of cyclical economic development. Problems of economy, 4, 439-454.
12. Laptev, V. G., Bilash, A. V. (2018). Peculiarities of placement of corporate securities in Ukraine. Investments: practice and experience, 23, 55-60.
13. Lyakhovets, O. O. (2012). Dynamics of capitalization of the Ukrainian stock market. Scientific works of the Petro Mohyla Black Sea State University. Series: Economics, 189(177), 31-34.
14. Martin, J. J. (2019). Stock market: fundamentals and trends. Naukova Dumka, 2, 17-21.
15. Minfinmedia LLC. (2024). The growth of Ukrainian companies' shares outpaces the S&P 500 fourfold: is it worth buying them now. <https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/rist-akciy-ukrayinskih-kompaniy-v-4-razi-viperedzhae-sp-500/>.
16. Finance.ua LLC. (2023). The largest stock exchanges in the world: where they are located and how people profit from them. https://finance.ua/ua/goodtoknow/fondovi-birzhi#headline_2.
17. Pilyavoz, T. M., Glushchenko, L. D., Koval, N. O. (2023). Current state of the corporate securities market in Ukraine. Economy and Society, 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-56>.
18. Plastun, O. L. (2014). Peculiarities of the influence of fundamental factors on price dynamics in financial markets. Problems and prospects of the development of the banking system of Ukraine, 39, 158-170.

2. 17. Rubakha, M.V. (2011). Initial public offering of shares on the international stock market as a method of attracting financing by domestic business entities. Scientific Bulletin of the NLTU of Ukraine, 21(12), 238-245.
19. Svirsky, V. (2007). Financial potential: theoretical and conceptual foundations. World of Finance, 4(13), 43-51.
20. Tataryn, N. B., Bundz, N. B., Kravchuk, A. S. (2021). The stock market of Ukraine: current state and development problems. Young Scientist, 3(91), 379-383.
21. Shapran, N. (2010). Placement of shares of Ukrainian companies abroad: modern realities. Securities of Ukraine, 28(622), 30-31.
22. Tsybalyuk, Yu. A., Vlasyuk, S.A. (2023). Trends in the development of the stock market of Ukraine. Economics of the Food Industry, 15(3), 56-64.
23. Das, S. (n.d.). Digital transformation in securities and capital markets. Wipro. <https://www.wipro.com/capital-markets/digital-transformation-in-securities-and-capital-markets/>.
24. PwC. (2024, March 31). Global Top 100 companies – by market capitalisation (as at 31 March 2024). <https://www.pwc.co.uk/audit/assets/pdf/global-100/global-top-100-companies-2024.pdf>.
25. PwC (2024, March, 31). Global Top 100 companies – by market capitalisation. <https://www.pwc.co.uk/audit/assets/pdf/global-100/global-top-100-companies-2024.pdf>.
26. CompaniesMarketCap (2025). Largest agriculture companies by market cap. <https://companiesmarketcap.com/agriculture/largest-companies-by-market-cap/>.
27. Larkin, M. (2023, April 20). Stock Market Forecast 2023: Challenges Abound For Dow Jones, But Stock Pickers Can Shine. Investor's Business Daily. <https://www.investors.com/news/stock-market-forecast-2023-challenges-abound-for-sp500-dow-jones-stock-pickers-can-shine/>.
28. Investing.com (2025). WIG Ukraine (WIGUA). <https://uk.investing.com/indices/wig-ukraine>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License